

Walencja

Adam Przepiórkowski

(IF UW, IPI PAN)

19 października 2018

Referat poświęcony będzie pojęciu *walencji* (struktury argumentów, subkategoryzacji) – jego historii i współczesnych problemów z jego interpretacją.

W pierwszej – krótszej – części referatu zakwestionuję powszechny pogląd, że metaforę walencji określającą łączliwość predykatu z jego argumentami wprowadził do lingwistyki Tesnière 1959. W rzeczywistości pojęcie to w podobnym czasie pojawiło się w pracach lingwistów: radzieckiego (Kacnel'son, 1948), holenderskiego (de Groot, 1949) i amerykańskiego (Hockett, 1958). W zasadzie niedostrzeżonym (przynajmniej wśród lingwistów) faktem jest, że metaforę tę wymyślił jednak 50 lat wcześniej amerykański semiotyk, Charles Sanders Peirce (1897). Wysunę hipotezę, że kluczową rolę w rozpowszechnieniu tej metafory wśród lingwistów odegrał znany językoznawca i semiotyk, Roman Jakobson. (Materiał tej części referatu pochodzi z właśnie wydanego artykułu: Przepiórkowski 2018).

W drugiej – dłuższej – części referatu przyjrzymy się współczesnym rozumieniom pojęcia *walencja*. Tesnière 1959 podał trzy kryteria odróżniania elementów walencyjnych (argumentów, w jego terminologii: aktantów) od niewalencyjnych (modyfikatorów; w jego terminologii: cyrkumstantów). Łatwo można pokazać, że te trzy kryteria są parami sprzeczne. Sytuacja ta – tj. brak zgodnych z intuicjami i niesprzecznych kryteriów odróżniania argumentów od modyfikatorów – nie uległa znaczącej poprawie w ciągu ostatnich 60 lat. Wysunę więc hipotezę, że rozróżnienie to nie ma odzwierciedlenia w rzeczywistości językowej, a następnie naszkicuję, jaką postać mogłyby mieć słownik i gramatyka nie czyniące takiego rozróżnienia. (Materiał tej części referatu oparty będzie na monografii: Przepiórkowski 2017).

Literatura

de Groot A. W., 1949, *Structurele Syntaxis*, Servire, Den Haag.

Hockett C. F., 1958, *A Course in Modern Linguistics*, Macmillan, Nowy Jork.

Kacnel'son S. D., 1948, O grammatičeskoj kategorii, *Vestnik Leningradskogo Gosudarstvennogo Universiteta* 2, s. 114–134.

Peirce C. S., 1897, *The logic of relatives*, *The Monist* VII(2), s. 161–217.

Przepiórkowski A., 2017, *Argumenty i modyfikatory w gramatyce i w słowniku*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Przepiórkowski A., 2018, *The origin of the valency metaphor in linguistics*, *Linguisticae Investigationes* 41(1), s. 152–159.

Tesnière L., 1959, *Éléments de Syntaxe Structurale*, Klincksieck, Paryż.